

INSTYTUT HISTORII I STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH
UNIwersYTET KAZIMIERZA WIELKIEGO

TABULARIUM HISTORIAE

T. II: 2017

BYDGOSZCZ 2017

Rada Programowa

prof. dr hab. Jacek Maciejewski – przewodniczący

dr hab. Robert Bubczyk, prof. nadzw.

prof. dr Dittmar Dahlmann

doc. PhDr Michaela Hrubá

prof. dr Vladimír Goněc

prof. dr hab. Ēriks Jēkabsons

prof. dr hab. Andrzej Klonder

prof. dr hab. Albert Kotowski

prof. dr hab. Sergei Malovichko

prof. dr hab. Leszek Mrozewicz

prof. dr Momčilo Pavlović

dr hab. Arkadiusz Stempin, prof. nadzw.

Redakcja

Marek G. Zieliński (redaktor)

Teresa Maresz (zastępcza redaktora)

Dariusz Karczewski, Jacek Woźny, Andrzej Zaćmiński

Katarzyna Grysińska-Jarmuła, Anetta Głowacka-Penczyńska (sekretarze redakcji)

Hanna Borawska (redaktor wydawniczy)

© by Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego
& Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UKW

ISSN 2543-8433

Adres Redakcji:

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UKW

ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 12, 85-671 Bydgoszcz

e-mail: tabularium@ukw.edu.pl

Adres internetowy czasopisma:

<http://tabulariumhistoriae.ukw.edu.pl/>

Wydawca:

Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego

ul. Ogińskiego 16, 85-092 Bydgoszcz

tel. (52) 32 36 729, e-mail: wydaw@ukw.edu.pl

Rozpowszechnianie tel. 52 32 36 730, e-mail: jarno@ukw.edu.pl

Druk: Drukarnia Cyfrowa UKW

tel. 52 32 36 702, e-mail: poligrafia@ukw.edu.pl

Poz. 1810

Spis treści

Od Redakcji	9
--------------------------	---

Studia i artykuły

Dalibor Janiš: Between Great Moravia and Přemyslid Bohemia. Ways of Christianization in the Czech Lands in the Middle Ages in the Latest Czech Research	13
Tomasz Nowakowski: Zapiska o chrzcie Mieszka I na tle rozwoju najstarszych roczników polskich. U źródeł piastowskiej ideologii władzy	31
Marius Ščavinskas: A Few Remarks on the so Called First Stage of Christianization of the Eastern Coast of the Baltic Region	57
Seweryn Szczepański: Traktat dzierżoński (1249 r.) a elementy religijności Prusów	77
Jarosław Nikodem: W przededniu chrystianizacji Litwy. O projekcie małżeństwa Jagiełły z córką Dymitra Dońskiego raz jeszcze	101
Agnieszka Januszek-Sieradzka: Oprawa liturgiczna koronacji królowych w Polsce w pierwszej połowie XVI stulecia w świetle <i>ordines coronandi</i> Barbary Zápolyi (1512) i Barbary Radziwiłłówny (1550)	121
Sławomir Kościelak: Zakonnicy jako wsparcie dla duszpasterstwa diecezjalnego w parafiach archidiakonu pomorskiego i kamińskiego (na tzw. Kaszubach) w XVII–XVIII w. Zarys problemu	143
Andrzej Buczyło: Z ojca na syna. Rodzina Pierockich (Pirockich) z okolic Brześcia jako przykład dziedziczenia funkcji kapłańskich w Kościele unickim (XVII–XIX w.)	161

Artykuły recenzyjne i recenzje

- Ks. Mieczysław Józefczyk, Kościół i społeczeństwo
w Prusach krzyżackich. Teksty źródłowe do dziejów chrześcijaństwa
w Pomezanii i Pogezanii, Elbląg: Warmińskie Wydawnictwo
Diecezjalne, 2017 (*Marek G. Zieliński*) 177

Kronika

- Teresa Maresz, Katarzyna Grysińska-Jarmuła: Dobre i złe sąsiedztwa.
Obce – nasze – inne, Bydgoszcz, 11–12 maja 2017 r.
– sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej 185

Biogramy

- Marek G. Zieliński: Marian Pawlak (1935–2016) – życie i dzieło 195

Table of contents

From the Editor	9
-----------------------	---

Studies and articles

Dalibor Janiš: Between Great Moravia and Přemyslid Bohemia. Ways of Christianization in the Czech Lands in the Middle Ages in the Latest Czech Research	13
---	----

Tomasz Nowakowski: The Note about the Baptism of Mieszko I Against the Background of the Development of the Oldest Polish Annals. The Origin of Piast's Ideology of Power	31
---	----

Mariusz Ścavinkas: A Few Remarks on the so Called First Stage of Christianization of the Eastern Coast of the Baltic Region	57
---	----

Seweryn Szczepański: The Treaty of Christburg (1249) and the Elements of Prussians Religiosity	77
--	----

Jarosław Nikodem: In the Day Before of the Christianization of Lithuania. About the Project of the Marriage of Jagiello with the Daughter of Dymitr Doński One More Time	101
--	-----

Agnieszka Januszek-Sieradzka: Liturgical Setting of Queens' Coronations in Poland in the First Half of the 16 th Century in the Light of <i>ordines coronandi</i> of Barbara Zápolya (1512) and Barbara Radziwiłł (1550)	121
---	-----

Sławomir Kościelak: Monks as a Support for Diocesan Pastoral Care in Parishes of the Pomeranian and Kamień Archdeaconry (in so Called Cassubia) in 17–18 th cc. Outline of the Issue	143
---	-----

Andrzej Buczyło: From the Father to the Son. The Pierocki Family (Pirocki) from the Brest Vicinity as the Example of Priestly Functions Inheritance in the Uniate Church (XVII–XIX cc)	161
--	-----

Review articles and reviews

Ks. Mieczysław Józefczyk, Kościół i społeczeństwo w Prusach krzyżackich. Teksty źródłowe do dziejów chrześcijaństwa w Pomezanii i Pogezanii, Elbląg: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, 2017 (*Marek G. Zieliński*) 177

Chronicle

Teresa Maresz, Katarzyna Grysińska-Jarmuła: Good and Bad Neighbors. Foreign – Different – Our, Bydgoszcz, May 11–12, 2017 – report from the international scientific conference 185

Biographies

Marek G. Zieliński: Marian Pawlak (1935–2016) – Life and Work 195

Od Redakcji

Implantacja i transponowanie dziedzictwa przeszłości w świadomości współczesnych pokoleń ma charakter permanentny, bez względu na stopień samej świadomości. Stefan Kieniewicz (1907–1992), którego 25. rocznica śmierci minęła w tym roku, uważał, i trudno się z tym twierdzeniem nie zgodzić, że poznanie przeszłości jest konieczne, o ile pragniemy „określić samych siebie”. Jednocześnie z pesymizmem dodawał, że historię, „to zainteresowanie starociami, traktuje się coraz częściej jako nieszkodliwe dziwactwo”, że przeszłość coraz mniej się liczy, a dla współczesnego człowieka coraz mniej ważna jest odpowiedź na pytanie: skąd przychodzimy i kim jesteśmy. Z drugiej jednak strony negował wykorzystywanie historii do bieżących celów politycznych, traktowania jej jako narzędzie ideologiczne. Pisał: „Aktywne w każdym społeczeństwie siły polityczne wprzęgają historiografię do swego rydwanu; proklamują, że jest ona *magistra vitae* właśnie wtedy, kiedy ją redukują do roli *ancillae*, to jest służebnicy”. Natomiast opowiadał się za włączaniem historii w proces wychowania pokoleń.

Przyszłość historii jako nauki postrzegał w rozwoju krytycznej szkoły historycznej wykorzystującej różnorodne świadectwa. Twierdził, że zadaniem historyka jest podejmowanie wieloaspektowych rozważań, dotarcie aż do samych „korzeni”, zrozumienie wszystkich stron, uczestników ciągu zdarzeń. Wskazywał, że wiedza historyczna winna być rzetelną, taką, jaka wyłania się ze źródeł, a nie „spreparowaną”. Twierdził, że krytyka źródeł stoi u początku drogi, która prowadzi do ustalenia regularności w bogactwie zróżnicowania zachowań społecznych. Przyznawał, że chociaż „selekcjonowanie faktów należy do istoty pracy historyka”, to jednak poddawał krytyce „takie selekcjonowanie faktów, które zniekształca obraz przeszłości”. Sprzeciwiał się doborowi faktów w imię kreowania czarno-białych stereotypów. Pisał: „Czarno-białe schematy i naruszenia proporcji przyczyniają się do umocnienia w świadomości społecznej wszelkiego rodzaju fobii, szowinizmów i megalomanii narodowej – wówczas gdy celem naszym powinno

być przygotowanie następnego pokolenia do tej przyszłości, w jakiej mu żyć wypadnie...”. Zdawał sobie sprawę, że „w dzisiejszym stanie wiedzy historycznej korzystanie z doświadczeń historii jest sztuką osiągalną, ale też jedną z trudniejszych do opanowania”, gdyż „historia jest nazbyt złożona, aby znajomość minionych wydarzeń pozwalała przewidzieć te, które mogą nadejść”¹.

W duchu przemyśleń i wskazań prof. Stefana Kieniewicza w niniejszym, drugim tomie półrocznika „Tabularii Historiae” publikowane są artykuły ośmiu wybranych, spośród trzynastu, uczestników międzynarodowej konferencji naukowej „Chrześcijaństwo w dziejach Europy Środkowo-wschodniej, Polski i regionu. W 1050. rocznicę Chrztu Polski”. Konferencja ta miała miejsce w listopadzie 2016 r., a jej organizatorami były: Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy².

Marek G. Zieliński

¹ Por.: S. Kieniewicz, *Miejsce i rola historii w wychowaniu pokoleń*, Kalisz 1976, s. 1–4.

² Sprawozdanie z konferencji patrz: S. Zonenberg, *Międzynarodowa konferencja naukowa: Chrześcijaństwo w dziejach Europy Środkowowschodniej, Polski i regionu. W 1050. rocznicę Chrztu Polski. Ostromecko, 16–17 listopada 2016 roku*, „Tabularium Historiae”, T. I: 2017, s. 133–135.